

СТЕНДАЛ САН ФРАНЧЕСКО А РИПА

Част 2 от „Италиански хроники“

Превод от френски: Николай Дончев, 1982

chitanka.info

САН ФРАНЧЕСКО А РИПА^[0]

Арист и Дорант са разработвали този сюжет, което е навяло Ераст на мисълта да го разработи също. (30 септември)

Предлагам в превод подробния разказ за любовта на една римска принцеса с французин, взет от една италианска хроника. Това се случи през 1726 година, в началото на миналия век. Всички злоупотреби с непотизма^[1] процъфтяваха по това време в Рим. Никога този двор не е бил по-блестящ. Бенедикт XIII (Орсини)^[2] царуваше или по-точно неговият племенник принц Кампобасо ръководеше от негово име всички големи и малки дела. Отвред чужденци прииждаха в Рим. Италиански принцове, испански благородници, богати още от златото на Новия свят, се стичаха масово в италианската столица. Всеки заможен и влиятелен човек се чувстваше там над законите. Любовните интриги и прахосничеството, изглежда, бяха единственото занимание на толкова много чужденци и италианци, събрани на едно място.

Двете племеннички на папата, графиня Орсини и принцеса Кампобасо, си разделяха властта на техния чичо и почестите на двора. Те биха се отличили със своята красота дори да бяха в най-последните редици на обществото. Орсини, както я наричаха просто в Рим, беше весела и *disinvolta*^[3], Кампобасо беше нежна и благочестива; но тази нежна душа беше способна на най-силни възторзи. Макар да се срещаха всеки ден при папата и да се виждаха често у тях, тези дами, без да бъдат явни врагове, си съперничеха във всичко: красота, влияние, богатство.

Графиня Орсини, не тъй красива, но блестяща, лекомислена, дейна и склонна към интриги, имаше любовници, за които нехаеше и които бяха на власт само по един ден. Щастието за нея се състоеше в това, да приема по двеста души в гостната си и тя да царува сред тях.

Подиграваше се много с братовчедка си Кампобасо, която след като в продължение на цели три години се беше появявала навсякъде с един испански херцог, в края на краищата му заповяда да напусне Рим в двадесет и четири часа, и то под заплаха от смърт.

— След това голямо събитие — казваше Орсини — моята благоверна братовчедка не се усмихна нито веднъж. Особено от няколко месеца за никого не е тайна, че горката жена умира от скука или от любов, а нейният мъж, на когото не липсва ловкост, представя тази нейна скука пред папата, нашия чичо, като най-голяма набожност. Няма да се учудя, ако тази набожност я накара да предприеме поклонение в Испания.

И наум не идваше на принцеса Кампобасо да съжالياва за своя испанец, който в продължение най-малко на две години я беше отегчавал до смърт. Ако тя съжالياваше, би пратила да го търсят, защото беше от ония неподправени натури, откровени в равнодушието, както и в страстта, които нерядко се срещат в Рим. Случваше се на тази възторжено набожна девойка, макар да беше едва двадесет и три годишна и в разцвета на своята хубост, да коленичи пред чичо си, молейки го да ѝ даде своята *папска благословия*, която, при все че е малко известно, с изключение на два или три ужасни греха опрощава всички други дори без изповед. Добрият папа Бенедикт XIII плачеше от умиление.

— Стани — казваше той на племенницата си, — ти не се нуждаеш от моята благословия, ти си по-достойна от мене пред бога.

В това папата, макар непогрешим, се лъжеше, както и цял Рим. Кампобасо беше безумно влюбена, нейният възлюбен споделяше страстта ѝ, и все пак тя беше много нещастна. От няколко месеца тя виждаше почти всеки ден кавалера дьо Сенесе, племенник на херцог дьо Сент-Енян^[4], тогава посланик на Луи XV в Рим.

Син на една от любовниците на регента Филип Орлеански, младият Сенесе се ползваше във Франция с най-височайше благоволение; отдавна произведен в чин полковник, макар да беше едва двадесет и две годишен, той имаше държането на фронт и качества, които го оправдават, но по природа той не беше фронт. Веселостта, желанието да търси развлечение винаги и във всичко, лекомислието, мъжеството и добротата съставляваха най-ярките черти на този своеобразен характер; може впрочем да се каже за похвала на

френската нация, че той представляваше един нейн великолепно точен образец. Още щом го видя, принцеса Кампобасо го хареса.

— Но аз се отнасям с недоверие към вас — каза му тя, — вие сте французин; в деня, в който научат в Рим, че ви виждам понякога тайно, ще знам, че вие сте го казали и вече няма да ви обичам.

Шегувайки се с любовта, Кампобасо бе обзета от истинска страст. Сенесе също я беше обикнал, но връзката им продължаваше вече осем месеца, а времето, което удвоява страстта на една италианка, убива чувството на един французин. Суетността на рицаря го утешаваше отчасти за неговата скука: той беше вече пратил в Париж два или три портрета на Кампобасо. Впрочем задоволен, така да се каже, от най-ранно детство с всички видове преимущества и блага, той внасяше безгрижието на своя характер дори в подбудите на суетността, която обикновено държи в такава тревога сърцата на неговите сънародници.

Странностите на принцесата отначало му се сториха забавни. Тя му беше признала още през първия месец на тяхното запознанство, че за пръв път обича, но едва няколко месеца по-късно, след като се беше подлагал на най-невероятни изпитания, той успя да стане близък с нея.

Все още често, например на празника на св. Балбина, чието име носеше принцесата, той трябваше да превъзмогва угризенията и поривите на нейното горещо и искрено благочестие. Сенесе не съумя да я накара да *забрави религията*, както това се случва с обикновените жени в Италия; той я беше победил със сила и битката между тях често се подновяваше.

Това препятствие, първото, което този разглезен от съдбата младеж срещаше в живота си, го забавляваше и поддържаше навика му да бъде нежен и внимателен спрямо принцесата. Съществуваше и друга една причина, съвсем не толкова романтична. Сенесе имаше само един довереник — френският посланик, на когото правеше някои услуги чрез Кампобасо, тъй като тя знаеше всичко. Значението, което самият той придобиваше в очите на херцог дьо Сент-Енян, го ласкаеше особено.

Принцеса Кампобасо, много по-различна от него, бе напълно равнодушна към завидното положение в обществото на своя възлюбен. Да бъде или да не бъде обичана — с това се изчерпваше за нея всичко.

„Жертвам му своето вечно блаженство — си казваше тя; — той, еретик и французин, не може да пожертва за мене нищо подобно.“

Но появяваше се кавалерът и неговата веселост, толкова мила, неизчерпаема и заедно с това непринудена, удивляваше Кампобасо и я очароваше. При вида на кавалера всичко, което тя възнамеряваше да му каже, всички мрачни мисли изчезваха и това състояние, тъй непривично за тази горда и мрачна душа, се запазваше още дълго време, след като Сенесе си беше отишъл. В края на краищата принцесата се убеди, че не може да живее далеч от Сенесе, че не може да мисли за нищо друго.

Модата в Рим, която в разстояние на два века предпочиташе испанците пред всички други народи, започваше да се връща по малко към французите. Започнаха да разбират този тип хора, които носят удоволствие и радост навсякъде, където отидат. Тези хора се срещаха тогава само във Франция, а след революцията от 1789 не се срещат вече никъде. За постоянната веселост е нужно безгрижие, а във Франция никой не може да бъде сигурен в своята кариера, дори най-големият гений, ако има такъв.

Обявена е война между хората от кръга на Сенесе и цялата останала нация. Рим по това време също далеч не беше такъв, какъвто го виждаме днес. В 1726 година там не подозираха дори за това, което трябваше да се случи шестдесет и седем години по-късно, когато народът, подкупен от няколко кюрета, закла якобинеца Басвил^[5], който казваше, че искал да цивилизова столицата на християнския свят.

За пръв път в присъствие на Сенесе Кампобасо загуби способността си да разсъждава; чувстваше се ту на небето от щастие, ту ужасно нещастна по причини, неодобрявани от разума. Щом веднъж Сенесе надви в тази сурова и чистосърдечна натура религията, която за нея беше много по-важна от доводите на разума, любовта ѝ порасна и за кратко време се превърна в най-необузdana страст.

Принцесата беше отличила преди време монсиньор Фератера, като се зае да осигури неговата кариера. Какво беше нейното възмущение, когато Фератера ѝ съобщи, че не само Сенесе ходи почесто от обикновено у Орсини, но дори беше станал причина графинята да изгони прочутия кастрат, който официално се водеше за неин любовник от няколко седмици!

Нашият разказ започва от вечерта на деня, когато Кампобасо получи това съдбоносно известие.

Тя седеше неподвижно в едно огромно кожено кресло с позлата. Пред нея върху масичка от чер мрамор бяха сложени две големи сребърни лампи с висока поставка, творения на прочутия Бенвенуто Челини, които осветяваха, или по-точно подчертаваха тъмнината на една огромна зала в най-долния етаж на нейния дворец, украсена с потъмнели от времето картини — защото още в тази епоха царството на великите художници беше вече отдавна отминало.

Срещу принцесата, и почти в нозете ѝ, върху малък абаносов стол с украшения от масивно злато младият Сенесе току-що беше разположил своята изящна особа. Принцесата го гледеше мълчаливо — когато той влезе в залата, тя не само не се забърза към него и не се хвърли в обятията му, но не беше му казала още нито дума.

В 1726 година Париж беше вече всепризната столица на изяществото в обноските и в облеклото. Сенесе редовно поръчваше оттам по куриери всичко, което можеше да изтъкне чара на един от най-привлекателните мъже на Франция. Въпреки самочувствието, тъй естествено за човек с неговото положение, който бе удържал първите си победи сред красавиците на регентския двор под ръководството на своя чичо, знаменития Канияк, един от участниците в разгулните празненства на този принц, не бе трудно да се прочете известно смущение по лицето на Сенесе. Хубавите руси коси на принцесата бяха леко разрошени; нейните големи сини очи бяха устремени в него: изразът им беше неопределен. Дали замисляше смъртно отмъщение? Или това беше дълбоката вглъбеност на страстната любов?

— И така, вие не ме обичате вече? — промълви тя най-сетне със задавен от вълнение глас.

След обявяването на тази война настъпи дълго мълчание.

На принцесата струваше големи усилия да се лиши от обаятелното присъствие на Сенесе, който, стига тя да не му направи сцена, беше готов да ѝ каже стотици пламенни слова; но тя беше много горда, за да отложи обяснението. Една кокетка е ревнива поради самолюбие, една куртизанка ревнува по навик; жената, която обича искрено и страстно, ревнува, защото осъзнава своите права. Този особен поглед, характерен за римската страст, забавляваше много Сенесе: той намираше в него дълбочина и неувереност; може да се

каже, че душата се виждаше разголена в него. Орсини не притежаваше този своеобразен чар.

Тъй като този път мълчанието продължи извънредно дълго, младият французин, който не беше много ловък в изкуството да прозира скритите чувства на едно италианско сърце, си придаде спокоен и разумен вид и така превъзможна смущението си. Впрочем в момента той беше тъжен: когато се провираше през избите и подземията, които от една съседна на двореца Кампобасо къща го извеждаха в тази зала, няколко паяжини бяха полепнали по бродерията на една очарователна дреха, пристигнала в навечерието от Париж. Тези паяжини го караха да се чувства неловко, а отгоре на това паяците му вдъхваха ужас.

Погледът на принцесата като че ли се беше поуспокоил и Сенесе вече си мислеше как да избегне сцената, да отклони упрека, вместо да възразява; но той изпитваше раздражение и поради това беше склонен да влезе в пререкание.

„Не е ли това благоприятен случай да я накарам да прозре истината? — мислеше си той. — Тя самата зададе този въпрос, което ми спестява половината неудобство. Явно е, че не съм създаден за любов. Никога не съм виждал нищо по-хубаво от тази жена с нейните особени очи. Тя се отнася лошо с мене, кара ме да се провирам през отвратителни подземия; но тя е племенница на владетеля, при когото кралят ме е пратил. При това е руса; в страна, където всички жени са тъмнокоси, това е голямо преимущество. Всеки ден чувам как превъзнасят нейната красота хора, чието мнение не подлежи на съмнение, и които са много далеч от мисълта, че говорят на щастливия притежател на толкова прелести. Колкото до властта, която един мъж трябва да има над своята любовница, нямам никакви опасения в това отношение. Стига да кажа една дума и принцесата ще се раздели с двореца си, с позлатените си мебели, с чичо си — папа, и всичко това, за да я отведе във Франция, в най-дълбоката провинция, за да живурка тъжно в едно от именията ми... Честна дума, перспективата за такава жертва ми вдъхва само най-твърда решителност да не я поискам никога. Орсини далеч не е така красива: ако въобще ме обича, то тя ме обича съвсем малко повече, отколкото кастрата Бутофако, когото прогони вчера заради мене; но тя има светски навици и умее да живее, в дома ѝ може да се отиде с карета. При това се убедих, че никога не

ще направи сцена; тя не ме обича достатъчно, за да се реши на такова нещо.“

В течение на това дълго мълчание принцесата не откъсваше втренчения си поглед от хубавото чело на младия французин.

„Няма да го видя вече“ — помисли тя. И изведнъж се хвърли в обятията му и покри с целувки челото и очите му, които не сияеха вече от щастие при среща с нея. Кавалерът сам би престанал да се уважава, ако не беше забравил начаса всички свои планове за скъсване; но неговата възлюбена беше твърде развълнувана, за да забрави ревността си. Само миг по-късни Сенесе я гледаше с удивление: сълзи на ярост се стичаха бързо по страните ѝ.

— Какво! — мълвеше тя полугласно. — Унижавам се да му говоря за промяната, настъпила у него; упреквам го за нея, а се бях заклела никога да не я забележа! Не стига това унижение, та трябва още да отстъпя пред страстта, която ми вдъхва това очарователно лице! Ах, жалка, жалка принцесо!... Трябва да сложа край.

Тя избърса сълзите си и като че ли възвърна донякъде спокойствието си.

— Кавалере, трябва да сложим край — каза тя много спокойно. — Вие ходите често у графинята... — Тук тя силно пребледня. — Добре, ако я обичаш, ходи там всеки ден, но не идвай вече тук...

Тя замълча сякаш против волята си. Очакваше, че кавалерът ще каже поне една дума, но той не каза нищо. С конвулсивно движение и като че стискаше зъби тя додаде:

— Това ще е смъртна присъда за мен и за вас.

Тази заплаха сложи край на колебанията на кавалера, който до този момент беше само учуден от този неочакван изблик на гняв след такава всеотдайна нежност. Той се разсмя.

Внезапна руменина покри страните на принцесата, които станаха алени.

„Ще се задуши от гняв — помисли си кавалерът, — ще получи удар.“

Той се приближи, за да развърже връзките на роклята ѝ; тя го отблъсна с такава решителност и сила, на каквито той не беше привикнал. Сенесе си спомни впоследствие, че когато се бе опитал да я прегърне, беше доловил, че тя говори на себе си. Той отстъпи малко — ненужна скромност, защото тя, изглежда, не го виждаше вече. С тих

и съсредоточен глас, като че ли говори на своя изповедник, принцесата мълвеше:

— Той ме оскърбява, държи се предизвикателно. На неговата възраст и с присъщата за страната му невъздържаност той, разбира се, ще разкаже на Орсини всичките ми падения... Самата аз не съм уверена в себе си; не съм сигурна дори, че ще устоя пред това очарователно лице...

Тук отново настъпи мълчание, което се стори много досадно на кавалера. Принцесата стана най-после, повтаряйки с още по-мрачен глас:

— *Трябва да сложим край.*

Сенесе, който покрай помирението забрави, че искаше да се обясни сериозно с нея, заговори с шеговит тон за едно любовно приключение, предизвикало много разговори в Рим...

— Оставете ме, кавалере — прекъсна го принцесата; — не се чувствам добре...

„Тази жена скучае — помисли Сенесе и побърза да се подчини, — а нищо не е така заразно като скуката.“

Принцесата го проследи с поглед до края на салона...

„А аз се готвех с лека ръка да реша съдбата на моя живот! — каза си тя с горчива усмивка. — За щастие неговите неуместни шегички ми отвориха очите. Колко е глупав! Как мога да обичам човек, който тъй малко ме разбира? Искане да ме размива, когато се касае за моя живот и за неговия!... Ах! Пак този зловещ и мрачен характер, който е причина за моето нещастие! — И тя стана от креслото в пристъп на ярост. — Колко хубави бяха очите му, когато се пошегува!... И да си призная, бедният кавалер имаше най-добро намерение. Той е разбрал злополучния ми характер; искаше да ме накара да забравя мрачната печал, която ме гнети, вместо да ме разпитва за причината ѝ. Милият французин! Всъщност познавах ли щастията, преди да го обикна?“

Тя се замисли, при това с удоволствие, за съвършенствата на своя любим. Постепенно премина към мислено съзерцание на прелестите на графиня Орсини. Душата ѝ започна да вижда всичко в черно. Сърцето ѝ бе обзето от терзанията на най-страшна ревност. В действителност едно злокобно предчувствие не ѝ даваше мяра от два месеца; единствените приятни за нея мигове бяха миговете, прекарани

в обществото на кавалера, и въпреки това, когато не беше в неговите обятия, тя почти винаги му говореше с язвителен тон.

Преживя ужасна вечер. Изтощена и като че ли поуспокоена, намисли да говори на кавалера: „Най-сетне той ме видя разгневена, но не знае причината за моите упреци. Може би не обича графинята. Може би ходи у нея само защото един пътешественик е длъжен да се познава с обществото в страната, в която се намира, и особено да посещава членовете на височайшето семейство. Може би ако наредя да ми представят Сенесе, ако може открито да идва при мене, тон ще прекарва тук цели часове, както у Орсини.“

„Не! — възкликна тя гневно. — Да му заговоря, значи да се унижа; той ще ме презре и това е всичко, което ще постигна. Вятърничавият характер на Орсини, който така често презирах — колко съм била безразсъдна! — е в действителност по-приятен от моя, особено в очите на един французин. Аз съм създадена, за да скучая с някой испанец. Какво по-безсмислено от това да бъдеш винаги сериозен, като че ли животът сам за себе си не е достатъчно сериозен! Какво ще правя, когато при мен няма да е вече моят кавалер, за да ми вдъхва живот и да запалва в сърцето ми огъня, който ми липсва?“

Тя заповяда да не пускат никого, но това нареждане съвсем не се отнасяше за монсиньор Фератера, който дойде да ѝ даде отчет за това, което бяха правили у Орсини до един часа през нощта. Досега този прелат беше уреждал добросъвестно любовните връзки на принцесата, но след тази вечер той не се съмняваше вече, че Сенесе много скоро ще стане интимен с Орсини, ако вече не е станал.

„Благочестивата принцеса — мислеше си той — ще ми бъде полезна, отколкото светската жена. Винаги ще има някой, когото тя ще предпочете пред мен, и това ще е нейният любовник. А ако някой ден този любовник се окаже римлянин, той непременно ще има чичо, който ще трябва да бъде избран за кардинал. Ако успея да я върна в лоното на религията, тя ще мисли преди всичко за своя духовен наставник с целия свойствен за нея плам... Какво не бих постигнал, ако тя се застъпи за мен пред чичо си!“

И честолюбивият прелат се прехласна в мечти по едно чудесно бъдеще; той виждаше как принцесата коленичи пред своя чичо, за да му издейства кардиналски сан. Папата ще му бъде много признателен за това, което се канеше да предприеме... Веднага след разкаянието на

принцесата той ще представи на папата необорими доказателства за любовната ѝ връзка с младия французин. Като благочестив, чистосърдечен и ненавиждащ французите човек негово светейшество ще бъде вечно признателен на онзи, който успее да сложи край на една толкова неприятна за него връзка. Фератера принадлежеше към висшето благородническо съсловие на Ферара; той беше богат и вече бе прехвърлил петдесетте... Въодушевен от перспективата в близко време да получи кардиналски сан, той направи чудеса: реши се рязко да смени ролята си по отношение на принцесата. От два месеца насам Сенесе открито я пренебрегваше, но прелатът считаше, че е опасно да го напада, тъй като познаваше зле Сенесе и на свой ред го мислеше за честолюбив.

Читателят може би ще намери прекалено дълъг диалога между младата принцеса, обезумяла от любов и ревност, и честолюбивия прелат. Фератера започна с най-подробно признание на тъжната истина. След това впечатляващо начало не му беше трудно да събуди всички чувства на религиозност и на горещо благочестие, които само бяха приспани в сърцето на младата римлянка, тъй като тя беше искрено вярваща.

— Всяка нечестива страст завършва неминуемо с нещастие или безчестие — поучаваше я прелатът.

Отдавна вече беше съмнало, когато той излезе от двореца Кампобасо. Беше успял да изтръгне от новопокръстената обещание, че няма да приема този ден Сенесе. Не бе трудно на принцесата да му даде такова обещание: тя се смяташе набожна, а в действителност се страхуваше да не би със своята слабост да заслужи презрението на кавалера.

Нейното решение остана непоклатимо до четири часа следобед: това беше моментът, когато кавалерът евентуално трябваше да се появи. Той мина по улицата зад градината на двореца Кампобасо, видя сигнала, с който тя му съобщаваше, че срещата е невъзможна, и много доволен се запъти у графиня Орсини.

Постепенно на Кампобасо започна да ѝ се струва, че полудява. В главата ѝ се сменяха трескаво най-странни хрумвания и решения. Неочаквано тя се спусна като обезумяла по голямото стълбище на двореца, качи се в колата и викна на кочияша:

— В двореца Орсини!

Безмерната скръб я тласкаше сякаш против волята ѝ да види своята братовчедка. Завари графинята заобиколена от петдесетина души. Всички славещи се с ума си хора, всички честолюбиви мъже на Рим, като не можеха да получат достъп в двореца Кампобасо, се стичаха в двореца Орсини. Пристигането на принцесата беше цяло събитие, всички се отдръпнаха почтително встрани — тя не благоволеше да забележи: гледаше съперницата си, възхищаваше ѝ се. Всяка от прелестите на нейната братовчедка беше като удар с нож в сърцето ѝ. След първите комплименти, виждайки я мълчалива и угрижена, Орсини пак подхвана някакъв блестящ и непринуден разговор.

„Колко по-добре подхожда нейната веселост на кавалера, отколкото моята безумна и досадна страст!“ — мислеше си Кампобасо.

В един необясним порив на възторг и омраза тя се хвърли на шията на графинята. Виждаше само красотата на своята братовчедка; тя ѝ изглеждаше еднакво възхитителна отблизо и отдалеч. Сравняваше собствените си коси, очи, кожа с нейните. В резултат на това странно проучване тя изпита отвращение и ненавист към себе си. Напротив, всичко в нейната съперница и се струваше прекрасно, очарователно.

Неподвижна и мрачна, Кампобасо приличаше на базалтова статуя сред тази жестикулираща и шумна тълпа. Гостите влизаха и излизаха; цялото това суетене отегчаваше, дразнеше Кампобасо. Но какъв беше нейният ужас, когато изведнъж чу, че доложиха за господин дьо Сенесе. Условили се бяха в началото на тяхната връзка той да ѝ говори колкото се може по-малко в обществото, и то само по начин, подобаващ на един чуждестранен дипломат, който среща два или три пъти в месеца племенницата на суверена, към чийто двор е прикрепен.

Сенесе я поздрави с обичайната почтителност и сериозност; след което, връщайки се отново при графиня Орсини, той заговори с онзи весел, почти интимен тон, с който се обръщате към една духовита жена, когато тя ви приема добре и вие я виждате всеки ден. Кампобасо беше съкрушена.

„Графинята ми показва каква би трябвало да бъда — помисли тя. — Ето как трябва да се държа, но това за мене е непостижимо!“

Тя си тръгна в плен на най-голямото отчаяние, в което може да изпадне едно човешко същество почти пред прага на самоубийството. Всички радости, които любовта на Сенесе ѝ беше дала, не биха могли

да се сравнят с неизмеримата скръб, в която тя бе потънала през цялата тази дълга нощ. Човек би казал, че в страданието римлянките притежават неподозирани от другите жени запаси от енергия.

На следния ден Сенесе мина пак покрай двореца, видя забраната и продължи весело нататък. Но изведнъж нещо го жегна и той се почувства уязвен. „Така значи, онзи ден тя ми даде пътя! Трябва да я видя обляна в сълзи“ — подсказваше му неговата суетност. Сенесе изпитваше нещо подобно на любов, като губеше завинаги една толкова красива жена, племенница на папата. Той слезе от каретата, запъти се през нечистите подземия, които така го отвращаваха, и със сила проникна в големия салон в долния етаж на двореца, където принцесата го приемаше обикновено.

— Как се осмелявате да се появявате тук! — възкликна принцесата изненадано.

„Изненадата ѝ е лишена от искреност — помисли младият французин; — тя стои в тази зала само когато ме чака.“

Кавалерът ѝ хвана ръката, тя потрепери. Очите ѝ се напълниха със сълзи; тя се стори тъй красива на кавалера, че за миг той усети любовна тръпка. Тя от своя страна забрави всички клетви, които в продължение на два дни беше давала пред олтара на религията, и безкрайно щастлива се хвърли в прегръдките му: „Ето щастието, на което занапред Орсини ще се радва!...“

Разбирайки, както винаги, зле душата на римлянката, Сенесе си въобрази, че тя иска да се раздели с него приятелски, да скъсат, запазвайки приличие. „Не ми подхожда на мен, служител при посолството на краля, да имам за смъртен враг (защото тя би била такава) племенницата на суверена, към чийто двор съм прикрепен.“ Мислейки гордо, че е постигнал желания резултат, Сенесе се залови да убеждава принцесата. Щели да живеят в най-приятен сговор; защо да не бъдат много, много щастливи? В какво всъщност можел да бъде упрекнат той? Любовта щяла да отстъпи място на едно добро и сърдечно приятелство. Той помоли настойчиво за правото да се връща от време на време там, където се намираха сега; отношенията им щели да останат все така нежни...

Отначало принцесата не разбираше какво ѝ говори, Когато разбра, застина ужасена на мястото си, с неподвижен поглед. Най-сетне, при този последен намек за *нежност в техните отношения*, тя

го прекъсна; с глас, който сякаш идеше от дълбините на гърдата ѝ, произнесе бавно:

— С други думи, след всичко вие смятате, че съм достатъчно красива, за да бъда жена на вашите услуги!

— Но, скъпа и добра приятелко, нима самолюбието ви е пострадало? — възрази Сенесе на свой ред искрено учуден. — Нима можете в нещо да ме упрекнете? Слава богу, никой никога не е подозирал нашата близост! Аз съм човек на честта; давам ви отново своята дума, че никога нито едно живо същество не ще узнае за щастieto, на което съм се радвал.

— Дори и Орсини? — прибави тя с хладен тон, който пак заблуди кавалера.

— Назовавал ли съм някога пред вас жените, които съм обичал, преди да бъда ваш роб? — попита пристоудшно кавалерът.

— Въпреки цялото ми уважение към честната ви дума, съвсем нямам намерение да се подлагам на този риск — каза принцесата с решителен вид, който накрая започна да учудва малко младия французин. — Сбогом, кавалере... — И понеже той си тръгна с нерешителна крачка, тя прибави: — Целуни ме.

Очевидно беше, че е разнежена. След минута му каза с твърд глас:

— Сбогом, кавалере...

Принцесата изпрати да повикат Фератера.

— Искам да си отмъстя — поясни му тя.

Прелатът бе във възторг. „Тя ще се компрометира; моя е завинаги.“

Два дни по-късно Сенесе отиде да се освежи към полунощ на Корсото, тъй като горещината беше непоносима. Той срещна тук цялото римско общество. Когато понечи да се качи отново в каретата, неговият лакей можа едва да му отговори, тъй като беше пиян; кочияшът беше изчезнал. Лакеят му каза, като си плетеше езика, че кочияшът се бил скарал с някакъв *враг*.

— А, моят кочияш имал *врагове*! — смеейки се, каза Сенесе.

И той се запъти към къщи пеша. Беше се отдалечил само на две или три преки от Корсото, когато забеляза, че го следят. Четирима или петима мъже се спираха, когато той спреше и тръгнаха отново след него, когато той тръгнаше.

„Бих могъл да свърна встрани и да изляза на Корсото по друга улица — помисли си Сенесе. — Ба, не си струва заради тия нахалници; въоръжен съм добре.“ В ръката си той стискаше гол кинжал.

Разсъждавайки така, прекоси две или три улици, една от друга по-уединени и отстранени. Чу, че хората след него ускоряват ход. В тази минута, вдигайки очи, забеляза право пред себе си малка църква, обслужвана от монаси доминиканци, прозорците на която светеха с необичаен блясък. Той се втурна към вратата и почука силно с дръжката на кинжала. Мъжете, които, изглежда, го преследваха, бяха на петдесетина стъпки зад него. Те се спуснаха тичешком към него. Един монах отвори вратата; Сенесе се втурна в църквата; монахът праметна железния лост. В същия миг преследвачите заудряха с крак по вратата.

— Безбожници! — рече монахът.

Сенесе му даде един цехин.

— Ясно, искали са да ме нападнат — промълви той.

Църквата беше осветена най-малко от хиляда свещи.

— Как! Служба в този късен час! — учуди се Сенесе.

— Ваше превъзходителство, има специално разрешение от негово преосвещенство наместника на кардинала.

Цялото тясно преддверие на църквата „Сан Франческо а Рипа“ беше заето от един великолепен ковчег; служеха заупокой.

— Кой е умрял? Някой принц? — полюбопитства Сенесе.

— Вероятно — отговори свещеникът, — защото нищо не е пожалено за опелото; всичко това са пропилени пари и восък; настоятелят ни каза, че покойникът е умрял без покаяние и изповед.

Сенесе се приближи; видя отличителните знаци и формата на френски герб; от това любопитството му се удвои. Той се приближи още повече и разпозна своя собствен герб. На ковчега имаше надпис:

„*Nobilis homo Johannes Norbertus Senese equet decessit Romae.*“

„Могъщ и знатен благородник Жан Норбер дьо Сенесе, умрял в Рим.“

„Аз съм първият човек — помисли си Сенесе, — който е имал честта да присъства на собственото си погребение... Доколкото ми е известно, само Карл V е имал това удоволствие... Но нещо не ми харесва в тази църква.“

Той даде втори цехин на клисаря и му каза:

— Отче, преведете ме през задната врата на вашия манастир.

— На драго сърце — отвърна монахът.

Щом се озова на улицата, Сенесе, който държеше пистолет във всяка ръка, хукна да бяга с всички сили. Скоро той чу след себе си стъпките на своите преследвачи. Като наближи двореца си, видя, че вратата е затворена, а пред нея стои човек. Тъкмо се готвеше да застреля човека с пистолета си, когато позна в него своя домашен прислужник.

— Отвори вратата — викна му той.

Тя беше само притворена; те влязоха бързо и заключиха след себе си.

— Ах, господарю, търсих ви навсякъде; имам да ви съобщя доста тъжни новини: бедният Жан, вашият кочияш, е бил намушкан с нож. Принцеса Кампобасо е на умиране: папата ѝ изпратил последно опрощение. — Прислужникът прибави, като сниши глас: — Говора се, че е отровена от графиня Орсини. И още нещо, казаха ми у принцесата, че вие сте били убит.

— Както виждаш, не съм — отвърна кавалерът и се засмя.

В тази минута осем изстрела от тромблон^[6] проехтяха едновременно от един прозорец към градината и повалиха мъртви Сенесе и неговия прислужник; всеки един от тях беше прострелян с повече от двадесет куршума.

Две години по-късно принцеса Кампобасо беше почитана в Рим като образец на най-високо благочестие, а монсиньор Фератера беше от дълго време кардинал.

Простете за грешките на автора.

---

[0] За разлика от предшестващите текстове, „Сан Франческо а Рипа“ не почива на достоверни сведения, почерпани от италиански хроники, датиращи от това време. Такива хроники не са известни на историците и можем да считаме началните думи, с които се открива новелата, за плод на литературна измислица.

Новелата е написана от 28 до 30 септември и поправена на 3 октомври 1831. Излиза посмъртно в „Revue des deux Mondes“ на 1 февруари 1853.

Точният превод на заглавието е „Свети Франциск на Скалата“ по названието на църквата „Сан Франческо а Рипа“, която се намира на

крайбрежния булевард покрай Тибър в Рим. Жителите на този квартал се славят със своята енергичност и войнственост. ↑

[1] Непотизъм — (лат. *peros, otis* — внук) — в римския папски двор властта обикновено е принадлежала на племенниците на папата, които често са се явявали негови синове. ↑

[2] Бенедикт XIII (Орсини) е бил папа от 1724 до 1730. ↑

[3] С не принудени обноси (итал.) ↑

[4] *Херцог дьо Сент-Енян* (1684–1776) — известен с това, че е открил на Капитолия акта, с който Андрей Палеолог е предал правата си върху Източната римска империя на френския крал Шарл VIII. ↑

[5] *Басвил* (1753–1793) — секретар на френското посолство в Неапол. В качеството си на представител на Френската република бил изпратен в Рим, където бил убит от подстрекаваната от свещениците тълпа на 13 януари 1793. ↑

[6] *Тромблон* — вид къса пушка с широка цев, с която могат да бъдат изстреляни няколко куршума едновременно. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.